

Marián Straka | Čierne na bielom a trochu koloru. (Grafika a objekt).

Kurátor výstavy | úvodný text | katalógové údaje: Mgr. Peter Markovič.

Krajská galéria v Prešove, Hlavná 51, Prešov.

16. jún 2022 – 25. september 2022.

Reprodukcie: Mgr. Art. Boris Vaitovič | Copyvair s.r.o. Grafická úprava

katalógu, plagátu a pozvánky | tlač: BEKI Design, s. r. o.

ISBN: 978 - 80 - 85133 - 61 - 5

V skladačke sú reprodukované zábery z inštalácie výstavy Marián Straka Čierne na bielom v Múzeu Vojtecha Löfflera v Košiciach (2021-2022).

Reprodukované diela: Bez názvu, 2011-2021,
papier, drevená matrica, ručná tlač z výšky, tlačiarenská farba
Objekt I-VIII (Deformácie kruhu), 2014-2021, laminovaný epoxid

Straka Marián

» narodený 21. septembra 1976 v Snine » študoval Odbor sochárstvo / Škola úžitkového výtvarníctva v Košiciach (1991-1995) » Ateliér slobodnej kreativity 3D prof. Juraja Bartusza / Katedra výtvarných umení a intermédií Fakulty umení Technickej univerzity v Košiciach (1999-2005), Mgr. Art. » Vysoká škola umelecko-priemyslová v Prahe / študijný pobyt: profesor Jiří Beránek (2004) » venuje sa sochárstvu, objektu, inštalácii a grafike » absolvoval doktorandské štúdium VŠVU v Bratislave (2009-2014), PhD.; pedagogicky pôsobí na Fakulte umení Technickej univerzity v Košiciach » žije a pôsobí v Košiciach

Individuálne výstavy

- 2008** | Metamorfózy tvarov. Vihorlatské osvetové stredisko, Humenné
- 2010** | Early Forms. Galéria Rotunda, Košice
| Vnútorné pnutia. Múzeum Vojtecha Löfflera, Košice
- 2012** | Mentálna krajina. Mestská galéria, Rimavská Sobota
- 2013** | Vertikály a idea kruhu. Vihorlatské osvetové stredisko, Humenné
- 2014** | Na východ od ráje. Galéria mesta Bruntál, Bruntál (Česká republika)
- 2015** | Primárne formy. Kunsthalle, Košice
| Bio-Geo. Galéria Statua, Bratislava
| Reč elementárnych foriem, Galéria Médium / Vysoká škola výtvarných umení, Bratislava
- 2018** | Laboratórium Socha. Historická budova, Východoslovenské múzeum, Košice
- 2021 - 2022**
| Čierne na bielom. Múzeum Vojtecha Löfflera, Košice

Kolektívne výstavy

- 2006** | IV. Zlínsky salon mladých. Krajská galéria výtvarného umenia, Zlín (Česká republika)
| Výber mladej generácie. Múzeum Vojtecha Löfflera, Košice
- 2007** | Nic na obdiv...? 2007. Medzinárodná sochárska výstava, Praha (Česká republika)
- 2008** | Na východ od západu. Východoslovenská galéria, Košice
| Súčasné východoslovenské výtvarné umenie / 2008. Východoslovenská galéria, Košice
- 2011** | 3+1. (Eva Moflárová / Martin Moflár / Marián Straka / Boris Vaitovič)
| Východoslovenská galéria, Košice
| Súčasná slovenská Grafika17. Stredoslovenská galéria, Banská Bystrica
- 2012** | The Wall of Nations. Mahmoud Darwish Gallery, Cultural Centre, Nazareth (Izrael)
- 2013** | Low season. Galerie Avoid, Praha (Česká republika)
- 2014** | Cassovia Express. Zemplínske múzeum Michalovce
- 2017** | Od starej krásy po nové umenie 3. Za prahom nového veku (2000 - 2017).
Múzeum Vojtecha Löfflera, Košice
| No Go, No Replay. Kunsthalle, Košice
| Zemplínska karička. Kaštieľ / Mestské kultúrne a osvetové stredisko, Snina
- 2018** | Pořád spolu. Důl Michal, Ostrava (Česká republika)
| Pořád spolu. Dům umění, Opava (Česká republika)
| Zemplínska jedenáštka. Múzeum Vojtecha Löfflera, Košice
- 2019** | Zemplínska karička. Arboretum, Bolestraszyce (Poľsko)

Sympóziá

- 2008** | Magnesite. Site Specific Project. Bankov, Košice
- 2009** | Múr Národov. Medzinárodné Sochárske Sympóziu, Vyšné Ružbachy
- 2020** | SEM. Medzinárodné sochárske sympóziu, Bratislava

Marián Straka

(Grafika a objekt)

Čierne na bielom a trochu koloru

Marián STRAKA | (Grafika a objekt)

Výstavný výber Čierne na bielom predstavuje komorný výber zo súčasnej tvorby košického sochára Mariána Straku. Autor sa venuje soche, objektu, inštalácii a v období posledných približne desiatich rokov so sústredeným záujmom koncepčne pracuje so špecifickou veľkoformátovou formou osobito koncipovanej ručne odtláčanej autorskej grafiky.

Marián Straka sa vo svojej tvorbe programovo venoval práci s mohutnou drevenou hmotou alebo geometrickým tvarom oscilujúcim medzi rigorózne vnímanou geometrickou formou a mäkkším organickým vnímaním sochy a objektu. Umelecov základný myšlienkový koncept v kontexte jeho doterajšej tvorby definovala predovšetkým práca s blokovou monumentálnou sochárskou drevenou hmotou rešpektujúcu umelcom citlivo vnímané sacrum prírody a preto sochárskymi vstupmi a zásahmi len málo dotknutú prírodnú formu stromu. Autorove kreatívne riešenia drevenej matérie ponechali vyznieť výraznú emocionálnu a naturálnu krásu prírodnej formy. Strakove sochy integrovali do svojich výtvarných kontextov vizuálnu prífazlivosť prírodnej štruktúry, zdôrazňovali tiež výrazne symbolickú aj priestorovú alebo fyzikálnu vertikálu stromu. Rovnako ako pri prístupe k stromu, ktorú už „umrel“ Marián Straka so silne prítomnou ľudskou pietou a sochárskou úctou následne pracoval s matériou z priečne delených častí stromu - drevenými kotúčmi či bubnami objektu, z ktorých vytváral objekty, svojim symbolickým vzopätím a preberaním farchy tlakov posilňovali narušenú ba rúcajúcu sa tektoniku deštruovaného sveta. Časťou svojej tvorby Marián Straka smeroval k organickej plastike pracujúcej s pneumatickými princípmi a jej mäkkej sochárskej forme alebo prísne geometricky číteným z naturálneho kovu zváraným kovovým objektom.

Sochár cielene pracoval s takmer intaktnou a sochárskymi zásahmi a vstupmi temer nedotknutou prírodnou formou. Pokračujúc v logike doterajšej tvorby ovplyvnenej východiskovým konceptom drevenej sochy aplikoval drevenú formu priečných rezov z bloku kmeňa stromu ovoidného či kruhového tvaru ako špecifický prostriedok svojho grafického uvažovania. Autor tak pokračuje v striktnej, zopätej a vnútorne nekonfliktnej logike svojho doterajšieho konzistentného výtvarného programu a otvára predtým vlastne nepredvídateľné programové vyústenia svojej tvorby. Grafickými riešeniami citlivo variuje kontext prírodnej organickej formy a z nej odvodenej delikátnej estetickej a výtvarnej hodnoty.

Marián Straka nezáradzajúc svoje pôvodné výtvarné kontexty v novšej tvorbe na papieri prepája sochárske konceptuálne východiska s prekvapujúcim vyústením do komornej a vizuálne jemnej a výtvarne citlivej formy „klasicizujúcej“ grafickej časti tvorby. Autor v kontexte jeho doterajšej tvorby vytvára rozmerom aj osvojenou formou výtvarne precízne a čisté prekvapujúco klasicky koncipované diela - veľkorozmerné tlače na papieri, ktoré konceptuálnym spôsobom rozvíjajú umelcovu ideu drevenej sochy a pokračovanie jeho skoršej sochárskej práce s drevenou blokovou formou ale ktoré v zásade rešpektujú princípy komorne vnímanej vizuálne aj technicky náročne realizovanej grafickej práce. Grafické dielo prináša do autorovej tvorby dovtedy „koncepčne“ neprejavovanú citlivosť a delikátnosť výrazu, zaujatosti detailom, líniami... prostriedkami, ktoré jeho (tradičné) konceptuálne východiská dovtedy možno ako málo relevantné a až neadekvátne potláčali alebo prehliadali. Strakov

Čierne na bielom a trochu koloru

grafický koncept môžeme vnímať ako jeho nenápadné a nevtierané ale zásadné prekročenie viacerých „Rubikonov“, ktoré konceptuálna pozícia jeho tvorby a jej základy prehliadali ba priamo odmietali či vymedzovali mimo puristický definovaný koncept. Grafika vnáša do umelcovej tvorby výrazný a doteraz neuplatnený prvok kresbovosti, grafizmu, vzťahu k ploche, farbe, prežitku vizuálnej uhrančivosti bielej plochy, záujmu o líniu a štruktúru... hodnoty, ktoré jeho dovtedajšia sochárska a objektová tvorba mohla prijímať resp. obsiahnuť len v obmedzenejšej až výrazne redukovanej miere. V reálnom zmysle podobné výtvarné najbyťostnejšie zdrojové výtvarné princípy autor doteraz vo svojej tvorbe neuplatňoval... V koncepte tlačí z drevených matric Straka necháva priestor pre rozvinutie dovtedy len málo tlmočených hodnôt svojho výtvarného talentu a naturelu. Grafickými tlačami pre seba a pre svoju terajšiu situáciu, po fáze zjavnej zaujatosti monumentálnou formou, nanovo vo svojej umeleckej ontogenéze objavuje resp. priznáva a priamo zapája do diela determinanty a prvky klasicky vnímanej výtvarnej formy a výtvarnosti samotnej. Zaujíma sa o princíp línie, grafickej štruktúry, súťlače, transparencie, prieniku svetla, zasadeniu motívu do plochy, interakcií bieleho podkladu a prevažne čiernej tlače. Toto je terajšie lapidárne Strakovo čierne na bielom, jasné postulovanie svojej prirodzene prijímanej premeny nasmerovania svojej tvorby.

Marián Straka svojím záujmom o grafický proces rozvinul a rozvíja v našom kontexte ojedinelý koncept ručných grafických tlačí, odtláčaných z blokovej drevenej matrice, vytvorenej radiálnym rezom kmeňa stromu. Idea stromu, prírodnej matérie, formy... étosu a krásy prírodnej formy zaznieva v jeho tvorbe nevšedne silným spôsobom. Autor sa pritom nevzdáva svojich východísk, zdrojov tvorby... svoje sochárskej počiatky a svoje programové smerovanie len potvrdzuje rozšírením nových výrazových aj formálnych aspektov. Autorova grafická tvorba predstavuje vyústenie umelcovho širokospektrálneho záujmu o drevo ako matériu ale tiež ako o inšpiratívny vizuálny výtvarný prostriedok. Opakovane používané drevo ako hmota, prírodná štruktúra a estetická hodnota sa synergickým spôsobom znásobuje a len potvrdzuje skorší, od počiatkov jasný umelcov vzťah k prírode a ekológii. V danej súvislosti je temer celkom zbytočné uvádzať, že autor

kvôli svojim sochárskym aj ostatným výtvarným realizáciám nikdy nezrezal živý strom ale použil vždy a výhradne matériu, ktorá svoje telo - drevený meň - už ponechala prírode a v konkrétnom prípade sochárovej s citom a pietou realizovanej predstave. Sochár a tiež aj grafik Marián Straka sa intenzívne zaujíma o štruktúru dreva, o delikátne vizuálne riešenie detailu a rovnako aj o samotné grafické procesy. V sérii ručných tlačí v procese jeho prejavovaného stíšeného výtvarného myslenia okrem krásy vláknitej štruktúry drevených kotúčov principiálnym spôsobom ako určujúca vystupuje predovšetkým najklasickejšia puristická grafická dvojfarebnosť - biely papier a čierna tlač, len v niekoľkých nemnohých prípadoch doplnená okrovou alebo modrou farebnosťou. Podobne ako v jeho objektovej geometricky orientovanej tvorbe zaznie prekvapujúci delikátne prejavovaný záujem o svetlo a jeho emanujúce účinky na ploche kovu a predovšetkým na svetlom „naleptávanej“ hrane geometrického tvaru aj grafické tlače sa otvorili senzuálnym aspektom spojených so svetlom a kontrastujúcou dominantnou grafickou čiernobiou monochromiou, obrazovou štruktúrou a jej interakciou s bielou plochou pre tlač. V poslednom období v niekoľkých dielach komornejšieho charakteru autor rieši aj hlbotačový vstup s kontrastujúcimi lineárnymi prostriedkami, akýmisi grafémami odtláčanými zo štočkov, doteraz vlastne absentujúcimi v jeho grafickej tvorbe. Vystavený súbor dopĺňajú komorne koncipované organicky čítené objekty, plastickou a priestorovou štruktúrou rozvíjajúce základné hodnoty umelcovho výtvarného programu.

Aktuálne prezentované výtvarne veľmi osobité pokračovanie umelcovho koncepčného zaujatia drevenou matériou predstavujú experimentálne ručné grafické tlače, vznikajúce na princípe odtlačania štruktúr drevených kruhových platní - štočkov kolmo narezaných z kmeňov stromov. Doterajšiu autorovu schopnosť čítania mohutnej sochárskej formy a racionálneho geometrického tvaru prekvapujúco doplnilo jeho zaujatie delikátnym a výrazne grafickým charakterom tejto časti autorovho umeleckého programu. Umelec zaujatý grafickým detailom, prienkmi a rôznou mierou transparencie vznikajúcich a vzájomne sa prenikajúcich grafických štruktúr poukázal na svoj výrazný vzťah k nadčasovým hodnotám kresby a princípom hĺbkotlačovej grafiky.

Peter Markovič

